

Eerste hulp bij stalking

Bianca Voerman en Cleo Brandt

Eerste hulp bij stalking

Praktische tips voor slachtoffers, hulpverleners en politie

De Tijdstroom, Utrecht

© De Tijdstroom uitgeverij, 2016.

Omslagontwerp: Michiel van Kleef, Dertig media, Utrecht

Uitgegeven door De Tijdstroom uitgeverij BV, Postbus 775, 3500 AT Utrecht.

E-mail: info@tijdstroom.nl

Internet: www.tijdstroom.nl

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Waar dit mogelijk was, is aan auteursrechtelijke verplichtingen voldaan. Wij verzoeken eenieder die meent aanspraken te kunnen ontleen aan in dit boek opgenomen teksten en afbeeldingen, zich in verbinding te stellen met de uitgever.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471, en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht, Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp.

Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 5898 295 7

NUR 770

Voorwoord

Dit boek gaat over stalking. Stalking is een begrip waar veel mensen wel een beeld bij hebben, maar tegelijk moeilijk kunnen definiëren. Dit boek gaat niet over stalking zoals in het juridisch spraakgebruik wordt bedoeld. De schrijvers hebben de gedragswetenschappelijke definitie van stalking als uitgangspunt genomen:

Stalking is aan de orde bij twee of meer ongewenste contactpogingen

Waarom is het nodig om een boek te schrijven over situaties waarbij mensen twee of meer ongewenste contactpogingen doen? Dat is misschien vervelend, maar toch niet meer dan dat? Ja dus. Wel degelijk soms helaas meer dan dat. De schrijvers laten ons zien dat zo'n 15% van de mensen in hun leven ooit met stalking te maken krijgt. Waar het in de meeste gevallen blijft bij vormen van overlast, wordt in dit boek met beeldende en heldere taal beschreven dat stalking ook veel ernstiger vormen kan aannemen. Aan de hand van de verhalen van mensen die het slachtoffer zijn geweest, krijgt de lezer inzicht in wat het betekent om afhankelijk te zijn van de grillen van iemand anders; wat het betekent om niet te weten wat de volgende stap van de stalker zal zijn en hoeveel impact dat kan hebben op iemands leven. Het boek zal menig (ex-)slachtoffer van stalking herkenning bieden en daarmee hopelijk troost in de zin dat je niet de enige

bent. De schrijvers én andere slachtoffers geven daarnaast praktische en bruikbare tips over wat je kunt doen en vooral hoe je ermee kunt leren omgaan dat je gestalkt wordt. Want helaas is het vaak lastig of zelfs onmogelijk het gedrag van een ander te veranderen en moet je – of je wilt of niet – je eigen gedrag en denken aanpassen.

Ook professionals zullen veel hebben aan de informatie die de schrijvers bij elkaar hebben gebracht. De indeling in verschillende typen stalkers, van afgewezen geliefde tot incompetent aanbieder, helpt om scherp te krijgen waar je als professional mee te maken hebt. De uitwerking van de risicofactoren geeft houvast bij het inschatten van of er gevaar dreigt en dus of er snel moet worden opgetreden. Waarbij een belangrijk advies is dat je vooral de inschatting en de intuïtie van het slachtoffer serieus moet nemen.

Maar het meest bijzondere aan dit boek is wel, dat het voor zowel professionals als slachtoffers is geschreven. Complexe maatschappelijke problemen vragen om samenwerking. Niet alleen tussen de verschillende onderdelen van de overheid onderling, maar ook om samenwerking met de mensen om wie het gaat. Overheden en burgers vinden elkaar steeds meer, maar het is nieuw en het is wennen. Om goed te kunnen samenwerken, is het nodig om elkaar te vertrouwen en het perspectief van de ander te kunnen zien. En daar draagt dit boek in mijn ogen zeker aan bij.

Mr. E.H.G. Kwakman, landelijk officier van justitie Huiselijk
Geweld en Zeden
Februari 2016

Inhoud

Introductie	11
Dankwoord	13
Inleiding	15
De zin van het leven en het nut van dit boek	15
Hoofdstuk 1 Stalking voor beginners	19
1 Stalking is van alle tijden	19
2 Stalking kan iedereen treffen	23
3 Stalking versus belaging	28
4 Wat is stalking nog meer?	30
Hoofdstuk 2 Herken de stalker	39
1 De afgewezen stalker	40
2 De rancuneuze stalker	45
3 Stalker met intimiteitswanen	48
4 Incompetente aanbieder	53
5 Seksueel gemotiveerde stalker	56
Hoofdstuk 3 Spot de denkfouten	59
1 Iedereen heeft denkfouten	59
2 Wie is de stalker?	60
3 Denkfouten	62
4 Hardnekkigheid van denkfouten	69
5 Aanpakken van denkfouten	71
6 Omgaan met de denkfouten van stalkers	72

Hoofdstuk 4	Waar gaat het mis?	75
1	Het slachtoffer ziet de risico's niet	76
2	De politie-aanpak loopt spaak	84
3	Stalking stuit op onbegrip	90
4	Professionals werken langs elkaar heen	93
Hoofdstuk 5	Risico's	99
1	Toelichting op de risicofactoren	102
2	Andere zaken om rekening mee te houden	109
3	Over de Checklist bij stalking	111
Hoofdstuk 6	Vuistregels bij stalking	115
1	Vuistregel 1: Wees duidelijk!	115
2	Vuistregel 2: Zeg stop!	119
3	Vuistregel 3: Geen contact!	120
4	Vuistregel 4: Informeer anderen!	122
5	Vuistregel 5: Documenteer!	125
6	Vuistregel 6: Doe het veilig!	128
Hoofdstuk 7	Pak aan die stalker: politie	145
1	Wat kan de politie betekenen?	145
2	Intakegesprek	147
3	Normstellend gesprek	149
4	Aangifte doen	150
5	Opsporingsonderzoek	150
6	Vast aanspreekpunt	152
7	Veiligheidsmaatregelen	154
Hoofdstuk 8	Pak aan die stalker: de arm der wet	169
1	Gebieds- en contactverbod	170
2	Verplichte opname op grond van de Wet Bopz	176
3	Gevangenisstraf	177
4	Bijzondere voorwaarden bij strafoplegging	177

Hoofdstuk 9 Pak aan die stalker: hulpverlener	185
1 Behandeling is hard nodig	185
2 De stalker in de behandelkamer	186
3 Behandeling van de stalker is goed voor iedereen	187
4 Stalkers zijn een uitdagende doelgroep!	188
5 Risicotaxatie door hulpverleners	190
6 Stalking Risk Profile	191
7 Je kunt het niet alleen	194
8 Het delen van informatie	196
9 Voordelen van delen	197
10 Wat kun je behandelen?	199
11 Van hulpverlener naar slachtoffer	201
12 Hulp verlenen aan slachtoffers	202
Hoofdstuk 10 Stalking: als er kinderen in het spel zijn	205
1 Stalking of vechtscheiding?	205
2 Stalking betekent: geen mediation	213
3 Impact van stalking op kinderen	214
4 Stalkende ex-stief	216
Bijlage Viploung	219
1 Relatie	223
2 Rancuneuze stalkers	225
3 Stalkers met intimiteitswanen	226
4 Incompetente aanbidders	228
5 Seksueel gemotiveerde stalkers	230
6 Hulpvragers	230
7 Aandachtvragers	230
8 Chaotische stalkers	232
9 Risico's voor vips	233
Literatuur	239

Introductie

Het is inmiddels alweer een groot aantal jaren geleden dat we voor het eerst met het onderwerp stalking in aanraking kwamen. Dat was vanwege ons werk als psycholoog bij de politie. We werden steeds vaker gevraagd om advies: hoe een stalker te stoppen? Dit ging om stalkers van gewone mensen, maar ook stalkers van hoogwaardigheidsbekleders. Daarnaast stonden we soms – te vaak – naast onze politiecollega's in zaken waarin een man zijn ex-partner om het leven had gebracht. Als we in het verleden van deze man en vrouw gingen spitten, zagen we vaak een geschiedenis van stalking. Dat frustreerde ons ongelooflijk. Hadden we dit geweten! Hadden we iets kunnen betekenen? Als, als, als.

We gingen op zoek naar goede en duidelijke informatie in de bibliotheek en op internet, maar kwamen er tot onze schrik achter dat er – buiten vooral Engelstalige wetenschappelijke studies – maar weinig te vinden was. Er was nog geen 'stalking stoppen voor dummies' uitgegeven of een heldere internetpagina met eerstehulptips. Terwijl dat soort handvatten hard nodig zijn. Bittere noodzaak zelfs. Stalkers stoppen meestal niet vanzelf. We zijn ons rot geschrokken hoe vasthoudend stalkers kunnen zijn en hoe moeilijk slachtoffers het hebben om ze het hoofd te bieden. Niet zelden komt het zo ver dat mensen zich van ellende terugtrekken in huis. Moedeloos en radeloos na de zoveelste mislukte poging om de stalker uit

te leggen dat hij moet stoppen. En dan hebben we het nog niet eens over de gevallen waar het escaleert tot geweld. Door onze ervaring bij de politie en mét de inmiddels opgedane kennis vanuit wetenschappelijke literatuur die permanent in ons hoofd rondkabbelde, wilden we iets bijdragen om geweld door stalkers te voorkomen. Dit boek is onze poging. We wilden een boek schrijven dat voor iedereen die met stalking te maken heeft leesbaar en bruikbaar is. Van slachtoffer tot professional. In de hoop dat jij als slachtoffer daar je voordeel mee kunt doen en de controle over je leven kunt terugpakken. We weten namelijk hoe moeilijk het is. We weten dat je je hopeloos kunt voelen als je met een stalker te maken hebt. Het gevoel dat niks helpt. We hopen dat dit boek wel helpt. Al is het maar een beetje.

We hebben in de loop der jaren een hoop kennis verzameld op het gebied van stalking en duidelijke en praktische ideeën over wat je in deze zaken wel en soms vooral niet moet doen. Ondanks onze dwarse inborst zijn we grote fans van samenwerking en communicatie. Ons is gebleken dat geen persoon of instantie stalking alleen kan aanpakken. De beste resultaten worden geboekt als iedereen hetzelfde doel nastreeft. Waar het ook maar even kan, propageren we dat dan ook. Ga met elkaar in gesprek. Slachtoffer, familie, vrienden, maar zeker ook: professionals. En neem ons boek gezellig mee. Citeer eruit of sla ermee. Doe wat je wilt. De enigen die niet met elkaar in gesprek moeten gaan, zijn stalker en slachtoffer. Die zijn uitgepraat.

We hebben zelf de eerste stap tot een gesprek gezet. We spraken met zowel professionals, stalkers als slachtoffers. Je kunt de lessen, tips en verhalen van hen allemaal in dit boek terugvinden.

Bianca Voerman en Cleo Brandt